

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kirkkolakia siten, että Turun arkkihiippakuntaan perustettaisiin toinen piispan virka arkkihiippakunnan viran lisäksi. Tällä ratkaisulla helpotettaisiin arkkihiippakunnan työtaakkaa, joka on muodostunut kohtuuttomaksi. Arkkihiippakunta keskittyisi pääasiassa kirkon yhteisiin tehtäviin.

Piispa hoitaisi niitä tehtäviä, jotka kuuluvat hiippakunnan piispan virkaan. Näin arkkihiippakunnalle luotaisiin mahdollisuus hoitaa tehtäviään kirkon johdon edustajana ja kirkon johtajana.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Arkkihiippakunnan vastuulle on suuren hiippakunnan tehtävien lisäksi kasaantunut kirkon yhteisiä puheenjohtamis- ja edustustehtäviä. Näitä ovat lisäämässä kirkon hallinnolliset ratkaisut, ulkomaan yhteydet, ekumeenisten yhteyksien hoito ja erityisesti nykyaikainen mediayhteiskunta, joka pyrkii henkilöimään olemassa olevat instituutiot. Ehdotuksen mukaan arkkihiippakunta keskittyisi pääasiassa kirkon yhteisiin tehtäviin. Piispa hoitaisi niitä tehtäviä, jotka kuuluvat hiippakunnan piispan virkaan, jollei arkkihiippakunnalle määrättyistä tehtävistä muuta johdu.

Hiippakunnalliset piispan viran tehtävät jaettaisiin arkkihiippakunnassa arkkihiippakunnan ja piispan kesken siten, että kummallakin olisi täydet piispalliset valtuudet. Joissakin asioissa arkkihiippakunta, joissakin muissa taas toinen piispa olisi koko arkkihiippakunnan

piispa. Arkkihiippakunta edustaisi koko hiippakuntaa merkittävissä kirkollisissa tilaisuuksissa ja yhteyksissä.

Kun arkkihiippakunnan toinen piispan virka on avoinna, arkkihiippakunta hoitaisi molempien piispojen tehtävät, jollei hän ole antanut piispalle kuuluvia tehtäviä tuomiorovastille. Vastaavasti piispa toimisi tarvittaessa arkkihiippakunnan sijaisena tämän hiippakunnallisissa tehtävissä.

Arkkihiippakunnan ja piispan työnjaosta päättäisi kirkolliskokous kirkkohallituksen esityksen perusteella. Turun arkkihiippakunnan seurakunnat jaettaisiin kirkolliskokouksen päätöksellä arkkihiippakunnan ja piispan vastuualueisiin. Arkkihiippakunta voisi toimia piispana esimerkiksi alueella, joka muodostuu Turun tuomiorovastikunnan seurakunnista. Arkkihiippakunta hoitaisi kaikki piispalliset tehtävät tällä alueella. Hän vihkisi papit, jotka määrätään Turun alueen seurakuntiin tai koko kirkon palve-

lukseen. Piispa puolestaan olisi vastuussa arkkihiippakunnan muista seurakunnista. Kumpikin piispa hoitaisi vastuualueellaan virkaanasettamiset ja piispantarkastukset.

Kaikkia piispallisia tehtäviä ei voida jakaa alueellisesti. Tällöin työnjako tapahtuu tehtäväalueittain. Arkkipiispalle kuuluisi arkkihiippakunnan kirjoissa olevien kirkon yhteisissä tehtävissä olevien pappien ja lehtorien piispallinen kaitsenta. Piispa puolestaan johtaisi tuomiokapitulissa virkamiesten toimintaa. Tähän tehtävään sisältyisi tuomiokapitulin toiminnallisen osaston johtaminen. Arkkipiispa toimisi hiippakunta- ja synodaalikousten puheenjohtajana.

Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin puheenjohtajana toimisi joko arkkipiispa tai piispa sen mukaisesti, kummalle mikin asia kuuluu työnjaossa. Kirkolliskokoukseen, piispainkokoukseen ja kirkkohallitukseen menevissä asioissa (lausunnot, esitykset, valitukset ja muut vastaavat asiat) puheenjohtajana toimisi piispa. Jos kirkon keskushallinnolle lähetettävä asia koskee vain Turun aluetta, puheenjohtajana toimisi arkkipiispa. Piispalla olisi puhevalta muttei äänioikeutta Turun aluetta koskeissa asioissa. Vastavasti arkkipiispalla olisi puhevalta piispan toimialaan kuuluvissa asioissa. Tuomiokapitulin varapuheenjohtajana toimisi edelleen tuomiorovasti.

Arkkipiispan asema kirkon yhteisissä tehtävissä säilyisi ennallaan. Virallisen virkanimikkeensä mukaan hän on "Turun arkkihiippakunnan ja Suomen arkkipiispa". Uusi piispa olisi kirkolliskokouksen ja piispainkokouksen jäsen ja edustaisi tässä ominaisuudessa arkkihiippakuntaa. Erityisen valinnan perusteella tämä piispa voisi muiden piispojen tavoin olla myös kirkkohallituksen jäsen. Arkkihiippakunnan tuomiokapituli valitsisi arkkipiispan ja piispan sijaan kirkolliskokoukseen tai piispainkokoukseen tulevan edustajan vasta, jollei arkkipiispa eikä piispa osallistu kokoukseen.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Uusia kustannuksia ovat piispan viran palkkaus asumiskustannuksineen ja sivukuluineen (noin 490 000 markkaa vuodessa) sekä työhuone- ja toimintakustannukset (arviolta 50 000 markkaa vuodessa). Arkkipiispan kanslian ja Turun arkkihiippakunnan tuomiokapitulin nykyisiä henkilövoimavaroja käytettäisiin myös piispan toimistoapuun. Kun tuomiokapitulit siirtyivät 1 päivästä tammikuuta 1997 kokonaan kirkon kustannettaviksi, myös uudesta piispan virasta aiheutuvat kulut tulisivat kirkon maksettaviksi.

3. Asian valmistelu

Arkkipiispan viran järjestely on ollut useiden vuosien ajan jatkuvasti esillä eri yhteyksissä. Asiasta on muun ohella piispainkokouksen työryhmän mietintö "Arkkipiispan asema, tehtävät ja lisätyövoiman tarve" vuodelta 1990 ja kirkkohallituksen työryhmän mietintö "Arkkipiispan viran järjestely" vuodelta 1995. Aikaisempia selvityksiä oli kirkkojärjestyskomitean mietintö nro 2 (1979), joka koskee arkkipiispan asemaa ja vaalia sekä hiippakuntajaotusta ja hiippakuntarajoja.

Kirkkolakiin (1054/1993) ehdotetut muutokset on valmisteltu kirkkohallituksessa ja kirkolliskokouksen hallintovaliokunnassa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kirkkolain muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 26 päivänä marraskuuta 1993 annetun kirkkolain (1054/1993) 18 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja 2 §:ään uusi 2 momentti, 19 luvun 1 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, 20 luvun 1 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 ja 4 momentti siirtyvät 4 ja 5 momentiksi, sekä 21 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

18 luku

Piispa

1 §

Piispa ja piispan tehtävät

Arkkhiippakunnassa on arkkhiispa ja piispa. Arkkhiispan ja piispan vastualueiden ja tehtävien jaosta säädetään tarkemmin kirkkojärjestyksessä.

2 §

Tehtävien tilapäinen hoitaminen

Jos arkkhiispan virka on avoinna tai arkkhiispa on estynyt virkaansa hoitamasta, arkkhiispalle 1 §:n 2 momentin mukaan määrätty tehtävät hoitaa arkkhiippakunnassa oleva piispa. Arkkhiippakunnassa arkkhiispa hoitaa vastaavasti piispan tehtävät, jos piispan virka on avoinna tai tämä on estynyt virkaansa hoitamasta. Kiireellisten ja välttämättömien tehtävien osalta noudatetaan, mitä 1 momentissa on säädetty.

19 luku

Tuomiokapituli

1 §

Tehtävä ja jäsenet

Arkkhiippakunnassa arkkhiispa on tuo-

miokapitulin puheenjohtaja tuomiokapitulin käsitellessä niitä asioita, jotka määrätään lähemmin kirkkojärjestyksessä. Piispalla on tällöin oikeus olla saapuvilla istunnossa ja ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen. Piispa toimii muulloin tuomiokapitulin puheenjohtajana, jolloin arkkhiispalla on oikeus ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen.

20 luku

Kirkolliskokous

1 §

Kokoonpano

Arkkhiippakunnan tuomiokapituli määrää 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun jäsenen vain silloin, kun ei arkkhiispa eikä piispa osallistu kirkolliskokoukseen.

21 luku

Piispainkokous

1 §

Kokoonpano

Arkkhiippakunnan tuomiokapituli määrää 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun jäsenen

vain silloin, kun ei arkkipiispa eikä piispa 199 .
osallistu piispainkokoukseen.

Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin
voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Opetusministeri *Olli-Pekka Heinonen*